

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Antonii Mancinelli De parentum cura in liberos

Mancinelli, Antonio

Parrhisiis, 1511

Deparenumctra

[urn:nbn:de:bsz:31-293568](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-293568)

DE PARENVM CTRA: Fo. II.

¶ De Parentum Cura in Liberos: per
Ant. Mancinellum Veliternum.

¶ Ad inclytum Virum Iustinum Carosium: Vtriusq; Iurij
Doctorem eximium: Ciuemq; Veliternū Illustre: Cōsistorij:
Fisciq; Aduocatum pstantissimum.

¶ Quorū Soboles: quibus instituenda parenti
Moribus: edocuit Graius: & Hesperius.

¶ Pene simul cunctos olim Iustine coegi:

¶ Ne rudibus latitent: quæ latuere diu.

¶ Ipse parēs igitur Narorum commoda norit:

¶ Hi vero colitur qua pietate parens.

¶ Hac ratione velis Sophiam Vincentius atq;

¶ Tullius euoluant: Natus uterq; tuus.

¶ Te duce Gymnasium rursus mihi contigit vrbis:

¶ Me duces Filiois hæc monumenta tuis.

Ex Plutarcho de Liberis educandis. Titulo primo.

Siquis illustrium esse filiorum pater optat: id ei pa-
ponendum arbitror: ne vilibus aut abiectis sese
deuinciat. Mulieribus: quales meretrices sunt:
aut pellices. Quibus enim vlla ex patre: vel matre: innata
est macula: Eos quoad vita super sit: Indelenda quædā igno-
bilitatis conuicia comitantur. quæ increpare: carpereq; vo-
lentibus: in promptu magnopere sunt: Pulchræ igitur libe-
ratis: ac licentiæ thesaurus est: Bonis procreatum eē pa-
rentib⁹. Quæ res: his plurimū fieri debet: qui legitimā exo-
prant sobolem.

¶ Qui se Mulierib⁹ generāda gfa Sobolis ad mouēt oīno
sobris: aut vno saltē modestissime delibato: cōgressū faciāt
gb⁹. n. ex litio vt a genitorib⁹ pberjetatē seminarēt accidit

A. II.

DE PARENTVM

Ebrius

li vini auidi: ac temulenti nimirum esse solent. Ea propter quum Diogenes: quēdam ex temulentia alienatae mentis adolescentulum desipere, cerneret: Adolescentule inquit: ebrius te seminauit pater.

Cōsuetudo.
Catuli duo.

¶ Cōsuetudo est: quae longa uia permaneat: Qua in re vni cum sumat exemplū. Lycurgus ille spartanorū legis lator geminos ex iisdem parētibus, catulos suscipiēs haud similibus educauit moribus. Alterum em̄ Heluonē: luxuriāq; solutum: alterum indagine sagacē: & venationib⁹ idoneū reddidit: Postea quum aliquando Lacedaemoniū vni in locum conuenissent: Ad parandam inquit virtutē viri Lacedaemoniū ingens est momētū cōsuetudo: disciplina: doctrina: & vitā institutio, quae vobis illico manifesta vehementer esse faciam. Duos subinde catulos adducens quum ollam in medio: leporemq; coram eis posuisset: Alter quidē in leporem: alter in ollam magno erupit impetu. Quum autem Lacedaemoniū nondum quidnam id sibi veller: coniectarent: Aut quā ob rem Catulos ostentasset: hi ambo dixit iisdem orti parentibus: ceterū diuersam vitē cōsuetudinem assecuti: alter gulosus: alter venator euasere.

Educatio materna
Nutrices quales.

¶ Danda p̄sertim opera: vt matres filios educant: eisq; huera porrigant: maiori em̄ cum charitate: & impensa magis diligentia nutriant. Nutrices vero suppositam quantam: & ascriptitiam beniuolētiam habent: vt pote mercedis gratia diligētes. Quod autem matres ipse quos genuerint nutrire: alereq; conueniat: ipsa etiam natura demonstrat: nam iccirco lactis alimenta suppeditaui: Duplices autem mulieribus mammas addidit: vt si gemellos pepisse cōtigerit: duplices ad alendū fontes haberēt. Si vero id facere nequierint matres Nutrices non viles: verū q̄ maxie idoneas: probasq; suscipiendas esse censeo. Primum q̄dem moribus instructas patriis: Sicut enim infantium membra

simulac nati sunt: formati: componiq; debent: vt recta mī
nimeq; obliqua fiant. Ita puerorum mores principio: apte
cōinneq; fingere cōueniet. Illa nāq; nouella ætas ad fingē
dum facilis & tenera est: & ipsoꝝ animis dū molles adhuc
sunt: disciplinæ meliꝰ instillant. Difficiliꝰ autē q̄ dura sunt
moliunt: ita & doctrinæ dū puerilis adhuc animus est / in
sculpunt. Pulchre igit̄ Phocílides poeta monuit: Dū tener
est gnarus: generosos instrue mores.

Ætas te
nella.

Pædagog

Illud etiam ne omittat̄ dignum est: vt adoleſcētulos: qui
alumnis conuicturi ministraturiꝰ sint: tales in primis iquis
ramus: vt bonis veniant instituti moribus. Dehinc vt pa
trium sermonem / ac expedita pronuntiare verba sciant: ne
barbaris vocibus: aut deprauatis moribus intincti: aliquid
ex his vitium reportent. Haud est abre illud vsitatum ser
mone puerbium: Si claudio vicinus habitaueris: & ipse clau
dus ambulare disces.

Inquire dī filiis p̄ceptores: quoz̄ vita nullis obnoxia crimi
nibus: irreprehensi mores: & optimū experimentum.

p̄ceptores.

Antiquus ille Crates: vbi in altissimā vrbis partē cōscen
disset (si liceret) vociferaturū se aiebat. Quorsum ruitis ho
mines: q̄ oē in cōparandis pecuniis studiū facitis! filiorū ve
rogibus eas relinquetis: nullam sane curam suscipitis!

Crates.

Honestæ vitæ regula: & legitima sit eruditio: hæc quippe
sunt quæ ad virtutem ac beatitudinem plurimum ferant
adiumentū. Iccirco Socrates Gorgiæ percontanti: an Persæ
rum regē felicem esse putaret! Nescio inquit: quārum ha
beat virtutis ac disciplinæ: perinde ac in his: non autem for
tunæ bonis persistat beatitudo.

Eruditio

Socrates

Increpandi plariq; merito sunt parentes: qui pædagogis
atq; p̄ceptoribus filios ita committunt: vt quid iī discant
neq; videant: neq; protinus audiant: qua in re plusq; opus
sit delinquant. Cum ipsi paucos intra dies experimenta sus
cipere: ac tentare debeant: non autem in mercenariū dispo
tandi.

Parētū cu
ra.

Puēti ten
tandi.

DE PARENTVM

- fictione spem suam collocare. Nam & illi maiorem puerorū curam ac diligentiam facturi sunt: quum rationē ubiq; red dituros se fore scient: hoc itaq; loco generosum illud lepidū ve stabularii dictū notabit; qui nulla alia re equū adeo pinguescere; q̄ regis oculo dixit.
- Ocul⁹ dñi.**
- Memoria.** **C**Super omnia puerorū memoria exercenda: ea enim disciplina quasi quaedam cella penaria est: quam ob rem memoriā esse matrem musarum tradit in fabulis.
- Mentiri.** **C**Pueri vera pferre consuefiant. Mentiri enim seruale est vitium: & a cunctis mortalib⁹ odio infectandum.
- Iuuenū peccata.** **C**Iuuenum quidem peccata immensa pleriq; sunt: & miseriarū plena. Ventris immodestia paternorum bonorum expilatio: alea: saltandi proteruia: ebrietas: amores virginum mulierum corruptiones: adulteria. Horum impetus omni cura & diligentia coercendū: reprimendiq; fuerant. Petulātem enim vigorem aetatis non facile ab voluptatum obseruatiōe in cursu. Prudentes itaq; patres hoc potissimum tempore: summa custodire vigilantia oportebit: vt adolefcentulos ad modestiam inducāt: instruant: mimentur: rogent consulant: polliceantur.
- Parētes vigilent.** **C**Generatim autē liberos nostros flagitiosorū hoīm cōsortio segregare decebit: eorū em̄ malignitatem reportant.
- Parētū mā suetudo.** **C**Parētes omnino asperos: & natura esse durissimos: nolo: at p̄teritorū nonnullis peccatorum cōcedendam interdū esse veniam ducant: seq; iuuenes aliquādo fuisse meminērint. Quemadmodū medici amara quēdā venena dulcib⁹ miscētes humoribus: comitem vtilitatis amoenitatē inueniūt: ita & patres increpationū rigorem mā suetudine tēperant est necesse: puerorū namq; desydeciis remittēde interdū habena nō nihilq; laxāda: quādoq; rursus intēdēda. **Le Puerorū ha uia p̄sertim delicta molli ferāt animo. Sin aduersus ipsos ex bene. cāduerint: illico timorem animi deponant: parētē em̄ ce Parētū iras ieres q̄ graues suscipere iras praestat,**

Conitendum est: vt qui libidinibus succumbunt: & in cre-
pationibus omnino rebelles existunt: cōnubio subiungan-
tur: Hoc siquidem turissimū iuuentutis est vinculū. Eas au-
tē despondere filiis vxores cōuenier: quæ nec multo nobilio-
res: ac ditiores sint. Sapiētia refertū vtiq; prouerbiū: Aequa-
lem tibi mulierem inquire: Nam qui se ip̄is longe ampliores
capiunt vxores: non earum maritos verum dotis mancipia
fecisse se nesciunt.

Lasciuus de
tur vxor.

Sponsa q̄lis
Pictaci
consilium.

An̄te omnia opus est: vt patres nō solum nihil peccando:
verum etiā honesta singula peragendo/manifestum se filiis
exēplar exhibeāt: vt in corū vitam/quasi quoddā speculū in-
tuentes / ab operū simul & sermonū turpitudine se penitus
auertant. Nam si quis delinquētes obiurgat filios: tum is in
eisdem illabatur errores: hic ignorare videtur: sub illoꝝ no-
mine sua se incusare crimina. Et vt succinte dicam: Qui vi-
ta improbe degūt: si nullam in seruos aut liberos increpādi
licentiā agūt. Et vbi impudens est senectus: ibi & inuerecū-
dos esse iuuenes est necesse. Ad cōparādā igitur filiis mo-
destiam dāda opera est: vt omnia pro rerū conueniētia perfi-
ciantur. Imitemur autē potissimū Euridicen: quæ quīs illy-
rica / & barbarissima foret mulierū: ad erudiēdos tñ liberos /
q̄q; in ætate iā prouecta / studiū ac disciplinā attigit. Hacten-
us ex Plutarcho de liberis educandis subiectā. M. Catonis
exemplū ab eodē in illius vita memoratum:

Parentum
exempla.

Reprehē-
dens alios.

Improbi.

Modestia si-
liorum
Euridice
docuit si-
lios.

C. M. Cato filium: quum primū per ætatem intelligere po-
tuit: litteris erudiuit: tam & si Chilonē gratiosum seruum
Grammaticū haberet: qui complurib⁹ pueris ludū aperue-
rat: indignum (vt ipse perhibet) ratus filium suū: si discen-
do tardiusculus esset: ab eo qui seruiret/reprehēndi: ac aurē
distorqueri. Doctrinæ huius quoq; causa Mancipio debere
gratias noluit. Ideoq; ipse litterarū Præceptor fuit: Ipse le-
ges edocuit: Ipse exercēdi corporis magister nō modo iacu-
lādī tractādī arma: & equitandī: sed etiā pugno dimicandī:

Cato.

Catonis
artes.

A. iiii.

DE PARENTVM

**Caronis
sermo.**

Balneum.

& calorem & frigus tolerandi: ac rapidos gurgites / & asper-
rimos fluuios intrandi artes instruxit. Ab verborum turpi-
tudine p̄tē puero sic tempauit: quasi vesta lib⁹ virginibus
arbitris locuturus esset. nec cū eo vnq̄ lauit. id quod ab Ro-
manis factitatum est. Generos enim cum Soceris balneū in-
gredi vitio dabant: quoniā membrorū nudationē inspectā-
tibus illis cū decore fieri nō posse iudicarent. Oīa īgītur quę
ad ingenū & solertiā filii p̄tinerent Cato ex sentētia p̄fecit.
Hęc ille. Conemur itaq; & nos erga filios / tales esse: qualē se
Cato erga filiū p̄stitit: Nos illos p̄ virib⁹ doceamus: ne tur-
pia laudant obseruemus: Exēplā iis optima p̄beamus.

¶ Ex primo libro. M. Fabii Quintiliani. Tit. li.

Nutrix q̄lis

Nato Filio Pater spem de illo primū q̄ optimam ca-
piat: ita diligentior a / principiis fiet: Ante omnia
ne sit virtuosus sermo nutricibus curam impendat:
quas (si fieri posset) sapientes Chrysippus optauit: certe
q̄tum res pateretur / optimas eligi voluit: Et morum qui-
dem in iis haud dubie prior ratio est: Recte tamen etiam lo-
quant: has primū audiet puer: harū verba effingere imitan-
do conabit. Et natura tenacissimi sum⁹ eorū: quę rudib⁹ an-
nis p̄cipim⁹: vt sapor: quo noua imbuas durat. Nec lanarū
colores: quib⁹ simplex ille candor mutat⁹ est: elui possunt.

Sapor.

**Parentum
eruditio**

**Cornelia
Laelii filia**

**Hortensii fi-
lia.**

¶ In parentibus vero q̄ plurimum esse eruditionis optaue-
rim: verum nec de patribus tantū loquor: nā gracchorū elo-
quētia multū cōtulisse accipimus Corneliā matrē: cuius
doctissimus sermo in posteros quoq; est ep̄lis traditus. & Lae-
lii filia reddidisse in loquendo paternā eloquētiā elegantio-
rem dicitur. & Q. Hortēsi filia oratio apud triūuiros habi-
ta legit non tantū in sexus honorem. Nec tamē hi quib⁹ dia-
scere ipsis nō contigit: minorem curā docendi liberos habe-
ant sed sint propter hoc ipsum ad cætera magis diligentes.

¶ Pædagogi aut sint eruditi plane: quam primam esse curā velim; aut se non esse eruditos sciant: Nihil enim peius est: his qui paulum aliquid vltra primas litteras progressi: falsam sibi scientiæ persuasionē induerunt: Nam & cedere precipiendi peritis indignantur; & imperiosi/atq; interim saui entes: stultitiam suam perdocent. Nec minus error eorū nocet moribus: Siquidē Leonides Alexandri pædagogus (vt a Babylonio Diogene traditur) quibusdam eum vitis imbuī: quæ robustum quoq; & maximum Regem ab illa institutione puerili sunt profecuta.

Pædagogi
arrogates.

Leonides

¶ A sermone græco puerū icipere malo: quia latin⁹ qui pluribus in vsu est: vel nobis nolentibus se perhibet simul quia disciplinis quoq; græcis pri⁹ instituendus est: vnde & nostræ fluxerunt. Non tamē hoc adeo superstitiose velim fieri: vt diu tantū loquat græce: aut discat: sicut plerisq; moris est. Hinc enim accidit & oris plurima vitia in peregrinū sonū corrupti: & sermonis. Non longe itaq; latina subsequi debent: & cito pariter ire. ita fiet: vt cū equali cura linguā vtrāq; tue ri cœperimus: neutra alteri officiat.

Græca

Latina

¶ Non sum adeo ætatum imprudens: vt instādum teneris prorinus acerbe putem: exigēdamq; plenā operam. nam id in primis cauere oportebit: Ne studia: (qui amare nondum potest) oderit: & amaritudinē semel perceptam etiā vltra rudes annos reformidet. Lusus hic fit: & rogetur: & laudetur. aliquando ipso nolente doceatur alius: cui inuideat: cōtendat interim: & sapius vincere se putet: præmiis (quæ capit illa ætas) euocetur.

Docendi
suauitas

Æmulatio

¶ Hi quoq; versus: (qui ad imitationem scribēdi pponent) nō ociosas velim sentētias habeāt: sed honestū aliquid mouentes: psequitur hæc mēoria in senectutē & impressa animo rudi vsq; ad mores pficiet. Eriā dicta clarorū virorū / & electos ex poetis maxime (nāq; eorum paruis cognitio gratior est) locos ediscere inter lusum licet.

Versus scri
bendi.

Electa discā
tur,

DE PARENTVM

- Præceptor qualis.** **C**SI non caeca ac sopita parentum secordia est & præceptor rem eligere sanctissimū quemq; cuius rei p̄cipua parētibz cura est: & disciplinam/quæ maxime sa: uera fuerit: licet. Et nihilominus amicū grauem virū/ aut fideliem libertum/ lateri filii sui adiungere: cuius assiduus comitatus etiam illos meliores faciet: qui timebuntur.
- Custos.** **C**Vtinam liberorum nostrorum mores nō ipsi perderemus infantiam statim deliriis soluimus. mollis illa educatio quā indulgētiā vocamus neruos omnes & mentis & corporis frangit: Quid non adultus concupiscet: qui in purpuris respit: Nondum prima verba exprimit: iam Coccū intelligit: Ante palatū eorum q̄ mores instituimus: Gaudem⁹ siquid licentius dixerint. Verba ne Alexādrinis quidem permittēda deliriis/risu & ioculo excipimus: nec mirū nos docuim⁹: ex nobis audierunt: nostras amicas/nostros concubinos vident. omne conuiuū obscænis cāticis strepit. pudēda dictu spectant. fit ex iis cōsuetudo: deinde natura. Discūt hęc mīseri anteq̄ sciant vitia esse. inde soluti ac fluentes non accipiunt in scholis mala ista: sed in scholas efferūt.
- Præceptoris turba.** **N**ec ego tamē eomitti puerū volo: vbi negligat: sed neq; præceptor bonus maiore se turba q̄ vt sustinere eam possit: onerauerit: Et in primis ea habēda cura est: vt is omīno fiat nobis familiariter amicus: nec officium in docēdo spectet: sed affectum: ita nunq̄ erimus in turba.
- Præceptor amicus. Schola peccatur.** **H**oc potissimū loco tractāda questio est: Vtilius ne sit domi atq; intra priuatos parietes studentē continere: An frequentē scholarū/ & velut publicis p̄ceptorib⁹ tradere. Ante oīa futurus orator: cui ī maxia celebritate/ & in media republica viuēdū est: assuescat iā a tenero nō reformidare hoīes: neq; illa solitaria/ & velut ymbratili vita id ē domestica pallescere. Excitāda mens/ & attollēda semp est q̄ in hmōi secretis aut lāguescit: & quēdā velut in opaco situ ducit: aut cōtra tumescit inani psuasiōe. mīto amicitias (in schola. s. cō
- Diuitia.**

tractas) q̄ vsq; ad senectutē firmissime durāt: religiosa q̄dā
 necessitudīe ibutq;. Adde q; domi ea sola discere potest: que
 ip̄i p̄cipiunt: ī schola etiā q̄ aliis. Audiet m̄tra quortidie p̄ba
 ri: multa corrigi: p̄derit alicuius obiurgata defidia: p̄derit
 laudata īdustria: excitabit laude emulatio: turpe ducet ce
 dere pari: pulchrū supasse maiores: accēdūt hec oīa aīos: &
 licet ipsa virtū sit ambitio: frequēter tñ causa virtutū est.
 ¶ Frangas citi⁹ q̄ corrigas: q̄ ī prauū induruerūt: p̄tin⁹ er
 go neqd cupide: neqd iprobe: neqd ipotē ter faciat monēd⁹
 est puer: habēdū q; aīo sep̄ illud Vergilianū. Adeo ī teneris
 cōsuescere multū est.

Scholape
tatur.Teneri cor
rigant.

¶ Ex Platone. Titulo. III.

E Tenim hęc mihi mei filii / siue plantatio / seu filii
 gnatio appellanda sit: oīm facillima extitit. Edu
 catio autē difficilis: & semp ī timore maximū me
 tū sui cā subeunt. Ita Demodoc⁹ loq; ī Theage de sapētia.
 ¶ Nō em̄ est diuin⁹ aliquid: de quo homo consulere queat:
 q̄q; de eruditioe sui atq; suorum. Socrates ī Theage.
 ¶ Nō em̄ noui cui rei maiorē diligentia q; quis mētē habet:
 adhibere debeat: q̄ vt filiū optimū reddat. Socrates ibidē.
 ¶ Audist ī Themistocle filiiū suū Cleophātū ī eq̄stri facul
 tate strennuū effecisse: adeo vt eqs rect⁹ īnisteret: rectusq;
 ex equo iacularet: ceteraq; p̄ multa stupēda p̄ficeret: ī qb⁹
 ille diligēter erudiri curauit: sapiētēq; ī singulis q̄ p̄cepto
 res erudite callebāt: effecit. | Socr. ī Menone de virtute.
 ¶ An nō & Aristides Lyfimachi filius / filiiū suū Lyfimachū
 ī oīb⁹ q̄ p̄ceptores vlli p̄fiterent: optime Atheniensū oīm
 eruditū euadere voluit? Socrates ibidē.
 ¶ Pericles vir magnopere sapiens: duos filios educavit: Pa
 ralum: & Xantippum: hostū ī eq̄stri peritia: tū ī musica:
 tum etiā ī certaminib⁹ p̄ ceteris atheniēsisbus Instruxit.
 At deniq; ī nullo eorū q̄ ī arte p̄cipiunt: inferiores aliis ef
 se voluit.

Filii educa
tio.

Eruditio

Themisto
clis filius.Aristidis fi
liusPericlis fi
lius.

Socrates ibidem

DE PARENTVM

Thucydidi
dis filii.

¶ Thucydides duos filios educauit: Melisiam atq; Stephanum quos & cetera diligenter edocuit: & Palestriam in primis: ut in ea Athenienses reliquos superant: Vnum quodam Xanthie: Eudoro alterum commendauit: si vero in Palestre ludo ceteris omnibus illis temporibus precellere putabant. Socrates ibidem

Educatio
recta.
Tenelli

¶ Non bene nati: si bene etiam nutrantur: ita demum ad virtutem perueniunt. Socrates in Alcibiade primo.

Punitio.

¶ In primis iuuenum cura suscipienda est: ut quod optimi viri fuerint: quemadmodum boni agricultores teneriores primum plantas curare decet: ac deinceps aliis prouidere. Socrates in Euthyphrone.

Punitio cur

¶ Tum demum recte agit: quum nulli prorsus peccanti (quisquis ille sit) parcimus. Euthyphron in Euthyphrone.

Filiorum edu-
catio

¶ Quiratione punire aggreditur: non propter scelus causa punitur: neque enim assequi potest: ut quod est factum sit infectum: sed ad futurum respicit: ne iterum aut ipse derelinquat: aut alius quilibet exemplo eius adductus: Protagoras in Protagora. Punientibus ergo sunt prauis filiis: ne iterum delinquere ausint.

Filii refrac-
tentur.

¶ Quoties tecum loquor: o Socrates: ita prorsus afficior: ut existimem insaniam esse filiorum gratia contendisse: primo circa compositum fugium: & ex matre generosissima nascerentur: deinde ut amplius illis patrimonium relinqueret: illos autem educationem negligere. Cryton in Euthydemo.

Filiorum cura
diuina

¶ Videt nobis quod diligentissima filiorum cura suscipienda: neque agendum putamus: quod multi solent: qui filios suos quum primum adoleuerint: ad propria sinunt libidine vivere. Immo vero tunc studium diligentius adhibendum: quare patrum negligentiam saepe culpamus: quod nos postquam adoleuimus in mollitie quadam & delictis vivere permiserunt: neque res aliorum gessere. Lysimachus in Lache.

¶ Sepenumero Socrates vehementer obstupui: quoties obfurgas homines quasi deus exclames. Quoniam ruitis homines: nescitis quo feramini: neque opportunum quicquam agitis: Qui omni studio pecuniis cumulatis incubitis: filios autem quibus eas relicturi

estis: negligitis. Neq; vt illi iuste vti sciant: eos iustitię p̄ce
 ptorib⁹ commendatis. qui doceant iustitiam: si doceri po-
 test: & si exercitatione & consuetudine comparanda est: di-
 ligenter exercent. Neq; vos etiam ipsos curastis vnq;. Cli-
 tophon in Clitophonte.

¶ Qui luit poenas: a grauitate & turpitudine animi libera **Punitio**
 tur: Socrates in Gorgia: ¶ Pecantes igitur filii puniendo a **quid agit**
 prauitate & vitiiis liberantur.

¶ An nō animaduertisti: imitationes si a teneris annis inci **Imitatio**
 p̄ant: perseuerētq; in mores: & naturā abire: tū quātū spe
 ciat ad corpus: tū ad vocē: tū ad cogitationē ipsam! Socra-
 tes li. tertio de republica. ¶ Cauendū igit: vt pueri ipsi opti-
 mas nō prauas & turpis imitationes a teneris incipiant.

¶ Curat autem quisq; maxime id qd maxime diligit: Socra **Curanda**
 tes ibidem. ¶ Si ergo filium maxime diligis: maximā quoq;
 eius curam habeto.

¶ Ipsis principibus & priō & maxime deus p̄cipit: vt nul **Filiorum**
 lius rei maiorem curam: custodiamq; suscipiant: q̄ natorū **custodia.**
 Socrates ibidem.

¶ Educatio: Eruditioq; bona seruata: ingentia quoq; bona **Educatio**
 efficit: apparet itaq; quale cuiusq; fuerit educationis ini-
 tium: Talia fore etiam quæ sequent. ¶ Socrates libro quar-
 to de Republica.

¶ Statim a primis annis pueri honestis in iocis assuefacien **Ludus**
 di sunt: Nam si iocis minus decentibus assuefcāt: nunq; le **locus,**
 gitimi: probiq; viri euadere poterūt. ibidem.

¶ Seniorē certe lex nostra constituit p̄esse omnib⁹ iunio **Senior**
 ribus: eosq; corrigere. Socrates: li. v. derep.

¶ Vbi autem licentia: ibi quisq; arbitrato suo vitam insti- **Licentia**
 tuer. Idem libro. viii.

¶ Profecto quē in pueritia discim⁹: diutius firmitusq; vt fer **Discere**
 tur meminisse solem⁹. Critias in Timeo. ¶ Itaq; Parētes cu-
 rare debēt: vt in pueritia filii optima quæq; ediscant.

DE PARENTVM

- Diligentia.** ¶ Conandum pro viribus: educationis: studiorū doctrinarum diligentia: improbitatē relicere: assequi probitatem. Timaeus in Timao.
- Ebrietas.** ¶ Ab Ebrietate & vini repletionē iuuenes omnino abstineant: Atheniensis hospes li. ii. de legibus.
- Vinum** ¶ Nulli penitus interdū vinū cōcederē: nisi exercitatiōis corpore: morborūq; cā hoc potu op^o fuerit. Neq; etiā notū viro: vel mulieri/ qm̄ liberis operā dare volūt. ibidem.
- Diuitia** ¶ Nemo liberorū gratia pecuniis cumulandis incūbat: vt ditissimos eos relinquat: neq; em̄ ip̄s: neq; ciuitati id cōducit. Sed cēsus tū adulatōe vacu^o: tū rerū necessariatū nō indigēs: oīum decētissim^o: & optimus ē. Nā hīc nobis ad oīa cōsonās accōmodatusq; vitā ab dolorib^o remouet. Liberis ergo nō auri sed pudoris multū oportet relinquere. idem.
- Hōestas** ¶ Libro quinto de legibus.
- Senes** ¶ Seniores sint corā iunioribus verecundi: ac sūmopere caueant: neq; iuuenū eos aut videat: aut audiat agēs et turpe aliquid: vel loquētes. Nā vbi senes min^o pudici sunt. Necessesse est ibi iuuenes impudētissimos esse. ibidem.
- modest**
- Sanabiles** ¶ Misereri autē decet eorū: q; sanabiles sunt: & cohībere irā: ne aduersus eos muliebri iracūdiā feruore aiūs effera^o durū usq; insistat: Qui autem ita sunt flagitiosi vt incurabiles sint: eis ira vehementius immittenda. ibidē.
- Incurabiles.**
- contagio** ¶ Nepe naturā: & educationis prauitas ita corrumpit: vt nisi quis segreget: sanorū integrorūq; morū: ac corporū genus: in singulis cōtagione interimant. idē ibidē. ¶ Sūt igit̄ a prauo cōsortio filii segregandi.
- Mattimo** ¶ Maxime vero connubio coniuncti Sponsus & sponsa tūc mentis compotes esse debent: quando non prauam incunt vitā mutationem: praesertim vt ex q̄ maxime moderatis semper generatio fiat: Quare vt solidus: stabilis: & quiet^o conceptus fiat: non oportet corporibus ebrietate diffusis dare operam liberis. Qui autem vino refertus est: tam
- Ebrius**

aię q̄ corpis rabie cōcitat⁹: quouis & trahit & trahit. Iccit⁹
 co Ebr⁹ tāq̄ mēte capt⁹ ad serēdū est inutilis. Oportetq̄ Nuptiā.
 ibi nuptias celebrare: vbi sit cū liberis suis habitaturus. Idē
 libro sexto de legibus.

¶ Existimādū est: rectā educationē posse & corp⁹ & aim q̄ Educatio
 pulcherrima: & optima reddere. Idē li. septio de legibus.

¶ Dicerem vtriq̄ grauidas mulieres maxime omnium illo Grauidæ //
 anno ita regendas esse: vt nec ad voluptates multas furio
 sasq̄ ferantur: neq̄ doloribus agitent^r. sed tranquillā paca
 tāq̄: & mitem vitam agant. Ibidem.

¶ Post annorum sex⁹ etatē Fœminę ab maribus discernan^r
 tur: pueriq̄ deinceps cū equalibus maribus: & puellæ cum
 fœminis equalibus conuersentur. & ad scias vtriq̄ se ver
 tant. Mares quidem ad magistros equorum arcuum: telorū
 & fundarū: fœminæ quoq̄ ad eadē si concedat^r: vsq̄ ad scien
 tiam tm̄: & maxie ad armorū vsū. Ibidem.

¶ Certe omnibus turpe illud: & illiberale videri debet: vt Somnus.
 ciuiū aliqs per totā dormiat noctē: nec prim⁹ excitetur: &
 surgat: ita vt hoc toti familiæ pateat. Quinetiā vt dñā ab
 ancillis nō ancillę ab ipsa: primū excitet^r: turpe ducēdū. No
 cte igitur exurgant. Et magistrat⁹ publicum aliquid: P̄ses
 vero: matresq̄ familiæ in domibus propriis rem suam cu
 rent. Somnus enim multus: nec corporibus: nec animis:
 neq̄ rebus gerendis natura condeit. ¶ Nemo quidē dum
 dormit: alicuius pretii est: non magis q̄ si nō viueret: Qua
 re quicunq̄ viueret & sapere cupit maxime: q̄ longissimo tē
 pore vigilet: sola sanitatis commoditate seruata. Sole ve
 ro surgente pueri ad magistros proficiantur. Qm̄ vero
 nec pecudes: nec alia prius vlla: sine pastore viueret debēt:
 nec pueri etiā sine pedagogis sint: neq̄ absq̄ dñis seruū. Est
 autem puer omni bestia intractabilior: Nā cū prudētę fon
 tē nō dū pfectū hēat: infidiosissim⁹ ē: acerrimusq̄ & petulā
 tissimus omniū bestiarū. Ideo multis q̄ si frānis vincied⁹ ē.

Pueri
 Puellæ.

Somnus.

Domina
 Ancillæ
 Patres
 Matres
 Somnus.
 Vigilare

Scholasti
 ci.

Pedago
 gus.
 Pueri
 prauitas.

DEPARTVVM.

Pædago-
g^o. Et quum primum a matribus: nutricibusq; se iungitur: pædagogis eum ad puerilem lasciuia regenda comedare oportet: Deinde ut liberum quidem doctrinarum potissimum gratia præceptoribus. Ibidem.

Sodomitæ ¶ Secundum naturam ad procreationem venere homines utantur: Abstinentum igitur a Maribus iubeo: nam quibus utuntur: genus hominum dedita opera interficiunt in lapidem seminantes: ubi radices agere: quod seritur: nunquam poterit. Abstinentum quoque & ab agro illo foeminino: Vbi se men germina nolit producere. Idem Libro Octauo de legibus.

Punitio
prauorū. ¶ Mali enim Ignauisq; semper puniendi sunt: ut meliores fortioresq; euadant. Idem li. xii. de legibus.

Ex Aristotele. Ti. iiii.

Pueri

Vila Baelua sponte agit: neque Pueri. Aristoteles libro tertio Aethicorum. ¶ Sunt ergo cogendi bene agere.

Castigatio ¶ Est enim castigandum: & temperandum id omne: quod turpia concupiscit: atque luxuriat. Ibidem.

Pædagogus ¶ Ut viuere autem puerum sub pædagogi præceptis oportet: Sic & cupiendi vis cupere debet perinde ac Ratio iuber. Ibidem.

Voluptates ¶ Insuper & Pueri: & ferae ipsas voluptates sequuntur. Idem Libro septimo Aethicorum. ¶ Sicut ergo corripendi ab licetiaque retrahendi pueri omnes.

Prauitas. ¶ At prauitati non est venia danda: nec aliorum cuiquam vituperabilia sunt. Ibidem.

Modestia Modeste viuere: continenter: plarisque hominum: praesertim iuuenibus non est iocundum. Idem Libro decimo Aethico.

virt^o filii. ¶ Sunt igitur cohibendi modeste viuere iuuenes. ¶ Si negligit publice: ad vniquemque attinere videtur: filios suos atque amicos ad virtutem dirigere vel saltim velle dirigere.

¶ Singula autē magis exacte fieri videbunt: adhibita cura/ *Diligentia*
diligētiāq; priuata. *Ibidem.*

¶ Quocirca parētes priuatā curam in filios gerant.

¶ Nō enim sunt tales: vt ob pudorem obtemperent: sed ob
metum. Nec vt a prauis ob turpitudinem abstineant reb?⁹. *Praui poe-*
sed ob pœnam. *Ibidem* *na.*

¶ Incuriēdus igitur est pueris met?⁹: adhibēda est pœna: vt
timoreducti praua relinquunt.

¶ Improbum voluptatem affectātem: dolore afficiēdum:
perinde atq; iumētū: legum latores instituire. *Ibidem.* *Improbis.*

Ex Aulo Gellio Tit. V.

QUOS impuberes compertum est: si plurimo ci-
bo: nimioq; somno vterētur: hebetiores fieri. An-
i mauertimusq; hinc elici tarditatem: corporaq;
eorum improcera fieri: minusq; adolecere. Aulus Gellius
lib. v. cap. xix. Recte igitur Cicero in libro de senectute in-
quit. Tantum cibi & portionis adhibendum: vt reficiantur
vires: non opprimantur. Nec vero corpori solum subueniē-
dum est: sed etiam menti atq; animo multo magis. Et libro
quinto Tus. Quid q; ne mēte quidem recte vti possum⁹ mul-
to cibo & portione completi.

¶ Philippus Amyntē filius: terrę Macedonicę rex: Aristote-
li philosopho: natum esse sibi Alexandrum nuntiauit. Epi-
stola (quoniā curę diligentieq; in liberorum disciplinas hor-
tamentum est) exscribenda visa est ad commonēdos paren-
tum animos. Exponenda igitur est: ad hanc ferme senten-
tiam. Philippus Aristoteli salutem dicit. Filium mihi geni-
tum scito: quod equidem diis habeo gratiam: non perinde
quā natus est: q̄ pro eo q; nasci contigit temporibus vitę
tuę. Spero enim fore: vt eductus: eruditusq; abs te: dignus
existat & nobis: & rerum istarum successione. Hęc ex Gellio

B

Cibus
Somnus

Cibus
Potus

Philippi
epistola.

DE PARENTVM

libro octavo: cap. tertio.

Curadum igitur: ut a teneris optimos habeant filii praecepto res: a quibus & mores primum: deinde disciplinam & scientiam hauriant.

**Mater
nutriat.**

Phaurotinus philosophus nato filio auditori sectatorique eius: nihil (inquit) dubito: quin filium lacte suo puella nutritura sit: sed cum mater puellae parcendum esse ei diceret: adhibendaesque puero nutrices: ne ad dolores quos in enitendo tulisset: minus quoque nutritionis graue ac difficile accederet. Oro te (inquit) mulier: sine eam totam integram esse matrem filii sui. Quod est enim hoc contra naturam imperfectum atque dimidiatum matris genus: peperisse: ac statim a sese abieciisse! Aluisse in utero sanguine suo nescio quid: quod non videret: non alere suo lacte quod videat iam viuentem iam hominem: iam matris officia implorantem! An tu quoque (inquit) putas: naturam foeminae mammaram hubera/

**Hubera
cur**

quasi quosdam nenulos venustiores/nō liberorum alendorum sed ornandi pectoris causa dedisse! Sed nihil interest (hoc enim dicitur) dum alatur & viuatur: cuius id lacte fiat. Non frustra quidem creditum est: sicuti valeat ad fingendas animi corporisque similitudines. Vis & natura seminis/non seorsus ad eandem rem lactis quoque ingenia & proprietates valere. Neque in hominibus id solum: sed in pecudibus quoque animaduersum. Nam si ousum lacte/hedae aut caprae agni alerent: constat ferme in illis lanam duriores: in illis capillu gigni teneriorem: in arboribus etiam & frugibus maior plerumque vis & potestas est ad earum indolem vel detractandam vel augendam: aquarum atque terrarum quae alunt: quae ipsi quod lacitur seminis: ac saepe videas arborem latam & nitentem in locum alium transpositam: deterioris terre succo deperisse.

Semē. Lac.

**Hedus.
Agnus
Arbores
Aqua
Terra.
Semen.**

Quanam igitur ratio est: nobilitatem istam nati modo hominis corpusque & animu bene ingeniatu primordiis inchoatum in situo degenerique alimento lactis alieni corrumpere: pra-

Nutrix vis
tanda.Nutrix
Lac.Maternus
eriat.

Hubera cur

Semen

Lac.
Hædus
Agnus.

Lac.

Turpitudō
vitetur.

seruam si ista / (quam ad præbendū lac tunc adhibebitis) aut
serua / aut seruilis / et vt plerumq; solet / externæ & Barbaræ
nationis: si improba: si informis: si impudica: si temulæta est
Patiemur ne igitur infantem hunc nostrū pernicioso conta
gio infici: Et spiritum ducere in animū atq; in corpus suum
ex corpore & animo deterrimo! In moribus em̄ inolescēdis
magnā fere partem ingenū altricis / & natura lactis tenet:
quæ iā a p̄cipio imbūta paterni seminis cōcretione / ex ma
tris etiam corpore & animo recentem indolem configurat
Hæc ex Gellio li. xi. ca. i. ¶ Super hac autem sentētia nostrū
carmen in speculo positum hic quoq; subiiciam.

¶ Si peperit coniunx: tunc illa sit integra mater:
Imperfecta quidem mater / nulla hubera præbens
Nutrit illa prius: quod non cernebat in aluo
Iam noscens hominem viuentem / pellit ab vlnis.
Hubera mammatum tribuit natura puellis
Natorum causa: non formæ / siue decoris.

Ceu similem format membrīs / animoq; parentum
Semen: sic etiam lactis natura figurat:

Haud hominī tantum: pecudī simul euenit istud.

Alterius quotiens nutritur lacte animantis.

Lac ouium potante hædo: capræ simul agno

Lanitium tenerum venit illi: durius agno.

Ingenium altricis quapropter: vis quoq; lactis

Partem etiam magnam retinent in moribus ipsis.

Pallida erat nutritrix syluani: pallida nati

Membra sui: credas igitur quæcunq; notauit.

¶ Ex Xenophonte de Cyri Pædia. Titulo sexto

erfarum leges anticipantes maxime curant ne in
tiores sint ciues: vt cuiusq; vel improbitatis / vel
turpitudinis desiderio capiantur. Hæc ille. lib. i.

¶ Tu item pater Perfarum more id cures: ne filius impro
bus / ne etiam turpiseuadat.

B. ii.

DE PARENTVM

**Puerorum
custodes.**

In Duodecim tribus Perse distributi sunt: Hi vero pueris praesunt; qui selecti e/senioribus/eos videantur reddituri q̄ optimos, Adolescentibus quoq; hi / qui ex absoluta a ratis viris per q̄optimos eos existimentur effecturi. Viris autem ipsi hi sunt praefecti: quorum illi institutioe censeatur / que constituta sunt / & a magistratu maximo imperata / maxime praestaturi. Idem li. i.

Qua propter & tu filio custodem adhibeas a quo reddi q̄ optimus valeat.

Temperantia

Perse docent pueros temperantiam: ad quam descendam eis plurimum conducit: q̄ vident senes ipsos quotidie temperanter vitam agere. Tradunt praeterea iis praecipua parentum di magistratibus: Multum quoq; huic rei conducit: q̄ seniores intuentur parere magistratibus magno studio: Eisdem insuper docent: vt & cibi & potus continentiam seruent. Nec

Magistrat⁹

per se cib⁹

apud matrem vescuntur: pueri: sed apud magistratum. Feruntq; domo pro cibo panem: pro obsonio nasturtium: Ad potum vero Capedinem: vt ex flumine aquam hauriant: Ad haec etiam discunt sagittam / & iaculum: Ad sextum igitur vsq; aut septimum decimum a ratis annum haec agunt pueri. Idem libro primo.

Conare igitur & tu pater assuefacere filium temperantiae: quod quidem fuerit: si te etiam temperantem conspexerit.

AD Cyri victus

Cyrus inquit: primum equidem operam do: ne vnquam saturer: id enim difficile est / & graue. Dein vero per laborem inmissa consumo: ita enim mihi videor / & perseuerantius bene valere: & robustior effici: Aiunt etiam eundem puerum

Cyri contentia.

Astyagi auo Medorum Regi dixisse. O / Aue / quot negotia habes in coena: si tibi necessarium sit: in omnia haec fereula manus extendere: & degustare haec tam varias / multasq; epulas: longe simplicior apud nos perlas / ac rectior e ad explendum via q̄ apud vos. Apud nos enim panis & carnes ad hoc deducunt: At ego Aue video etiam tibi has epulas esse fastidio: q̄ te

video quā panē tetigeris: nihilo manū detergere: sed vbi
 horū quicq̄ attigeris/continuo manū purgas ad mantilia
 veluti moleste admodū feras istoꝝ satietatē: Idē libro prio
 Curandū iccirco est vt pueri parcissimi sint cibi & por^o:
 more Cyri: sic. n. vt ille: & sani & robustiores euadent. Sup
 hoc aut̄ & nos ita lu simus.

Cē mensa nunq̄ pleno iam ventre recedas:
 Nec saties vnq̄ saepe bibendo sitim. Et alibi
 Ex facili victus tibi sit: p̄ciosa relinque:
 Quare fame gustum: conditos tenne sapes
 Conualet āgrotus tenui solummodo victu:
 Sanus eris semper tenui si vesceris āsca.

Cib^o
 Sitis
 Vict^o
 Fames
 Aeger
 Cib^o

Nil animum: corpusq; viri sic obruit vnq̄
 Vt plenus venter: rectus: sonitūq; remittens:
 Te nunq̄ satures: victumq; absume labore:
 Sic & enim fies robustior: atq; valebis.
 Sic parce Socrates vitam ducebat Athenis:
 Vt solus victu nunq̄ āgrotarit honesto.

Crapula
 Saturitas
 Labor.
 Socrates.

Hac & plura eiusmodi in speculo de Temperātia scilicet
 edocuimus: quibusquidem seruatis facile pueri tempera
 ti: modestiq; fuerit.

Cyrus Veteranis militibus inquit: Decet enim princē
 pem non se bonū prastare dūtaxat: verū etiā pro subditis
 diligentia gerere: vt q̄ optimi sint futuri: Idem libro secun
 do. **C**Si ergo principes subditorum curam & diligentiam:
 quo optimi fiant gerere debent: quāto magis filiorū parē
 tes!

Principes
 Subditi.

CVbi autem Gobryas sur rexit domū abiturus: fertur di
 xisse non amplius miror Cyre: si pocula: & amictus: & au
 rum: nos possidemus: q̄ vos maiori copia: nos sumus mino
 ris faciēdi q̄ vos: Nos em̄ operā damus: vt sint nobis q̄ plu
 rima: At vobis ea diligētia ē: vt i mihi videt: vt futuri sitis
 q̄ optimi. Idē li. v. **C**Nitēdū igit: vt i filii optimi potiusq; di

Diuitia

B.iii.

DEPARENTVM.

tissimi a vobis parentibus reddantur.

Parētum
exempla.

¶ Aiebat Cyr⁹. At filios quoq; (quicūq; nobis nascunt) hic instituamus: ita enim & ipsi meliores futuri simus: si velimus p̄bere nosmet ipsos liberis nostris q̄ optima exēpla. Et liberi ipsi nec (etiam si velint) facile fiant improbi: siquidē ḡ nihil turpe neq; videāt: neq; audiant: & in studiis honestatis: bonitatisq; versentur. Idem libro septimo.

¶ Ex Vitruuio, Ti. Septimo.

Atheniē-
siū lex

Lexis antiquus Comicus ait ideo oportere laudari Atheniēses: q̄ omnium gr̄corum leges cogūt parentes alii ab liberis: Atheniensiuū vero non oēs:

Doctrina

nisi eos: qui liberis artibus erudissent: Omnia em̄ munera fortuna: quā dantur: ab ea facillime adimuntur: Disciplina vero coniuncta cum animis: nullo tempore deficiunt sed permanent stabiliter ad summum exitū vitæ: Itaq; ego maximas infinitasq; parentibus habeo, atq; ago gratias: q̄ Atheniensium legem probantes: me arte erudiendū cura uerunt: & ea quæ non potest esse probata sine litteratura. Cum ergo & parentum cura: & præceptorum doctrinis auctas haberem copias disciplinarum: philogis & philotechnis rebus: cōmentariorumq; scripturis me delectā s eas possessiones animo paruī: e quibus hæc est fructuum sūma: nullam plus habendi necessitatē: eamq; esse pprietatē diuitiarum maxime: nihil desiderare. Hæc ille. lib. vi. ¶

Diuitia.

quibus illa potissimum pater ipse aduertat: q̄ Vitruuius ait, se parentum cura: & præceptorum doctrinis auctas habuisse copias disciplinarum: vt & tu filii curam geras: & p̄ceptor edoceat: Nec agas (vt plurimi) qui nullā filiorum curam habentes: omne p̄ceptoris onus relinquunt: In scholis præceptoris officium est: curare pueros & docere: Extērius parenti cura habēda: ne turpia ludat filius: ne prauis associetur: ne passim & libere vagetur: ne post solis occas

sum extra limina moret: Tale mediussidius erga me curam habuit pater: si talem & ipse erga filios geres modesti fieri.

Ex. M. Tullio. Titulo octavo.

Prima autem hereditas a patribus tradit Liberis omniq; patrimonio praestantior gloria virtutis: re- rumq; gestarum. Cicero libro primo officiorum.

Pfiss glia

Pueroru custos

¶ Neuntis enim aetatis inscitia est: senum constituenda & regendo prudentia est. Ibidem.

¶ Nostro quidem more cum parentibus Puberes filii: cum So- ceris quidem generi non lauantur. Ibidem.

¶ Prouerbiu est: Phrygem plagis fieri solere meliore Idem pro. L. Flacco.

Balnea

¶ Qui adolefcetium peccatis ignosci putat oportere fal- luntur: At hi sapienter faciunt: qui adolentes maxime castigant. Vt quibus virtutibus omnem vitam tueri pos- sint: eas in aetate maturissima velint comparare. Haec Cice- ro libro quarto. ad Herenniu: vbi de sententia meminit.

Plaga

Virtutes

¶ Pueros vero Matres & magistri castigare etiam solent: nec verbis solum: sed etiam verberibus. Idem libro tertio tus- culanarum. ¶ Tu autem filium intemperantem verbis dum taxat castigas non etiam verberibus: Idcirco prauus est & proteruus: & in dies peior euadet: Sume ergo Bacillum vbi verba non profunt: sic enim in dextra virtutis viam relicta viciorum sinistra: redibit.

Plaga

Ex. Qu. Curtio. Ti. nono.

In regno sopheris indigens sapientia excellit: bonis q; moribus regitur. Genitos liberos non parentu arbitrio tollunt: aluntq; sed eorum quibus spe- ctandi infantium habitum cura mandata est.

Iudaeor educatio Segnes

B. iiii

DE PARENTVM

Si quos segnes: aut aliqua membrorum parte inutiles no-
tauerūt: necari iubent. Nuptiis coeunt nō Genere ac No-
bilitate cōiunctis: sed electa corporū Specie: quia eadē est
matur in liberis. Curtius Libro octauo.

Sponsa
Equus

¶ Nobilis Equus vmbra quoq; virgæ regit: Ignau⁹ ne cal-
caribus quidem concitari potest. Idem libro sexto.

¶ Filius ergo monitis minime obsequens: verberibus ac-
ter est cadendus etiam atq; etiam donec emenderetur. Nā
vt Chremes ait Terentianus in Heau. Deteriores omnes
sumus licentia.

Parentes
honoran-
di magis

¶ Ex Diogene Laertio de vitis phōrum. Tit. X.

Aristoteles aiebat: Parētes: qui liberos erudiēdos
curassent: Longe honorabiliores esse his. qui solū
genuissent. Hos enim viuendi tantum: illos etiā
Bene Beateq; viuendi auctores esse.

Chrysi-
pus.
Eruditio
bona.

¶ Chrysippus: quum rogaretur a quodam: cui commenda-
ret filium dixit mihi. Nam si quempiam mihi excellere pu-
tarem: ipse apud eum philosopharer.

Xenophilus Pythagoricus interrogatu: quo pacto opti-
me filii erudirentur ait. Si ex bene instituta ciuitate nati
essent.

¶ Ex Suetonio Tranquillo. Titulo Vndecimo.

August⁹
in suos

Auilius Augustus: Iuliam filiam: & neptes duas:
Iuliam & Agrippinam: ita instituit: vt etiam la-
nificio assuefaceret. veraretq; loqui: aut agere q-
q; nisi palam: & qd in diurnos cōmentarios referretur. Ex
traneorū quidē cōtū adeo prohibuit: vt. L. Tucinio cla-
ro decoroq; iuueni scripserit: quondam parum modeste fe-
cisse eum: q; filiam suam Baias salutatū venisset: Nepo-
tes. Caium: & Luciu: & Agrippā: & litteras: & natare alia-
q; rudimenta per se plerunq; docuit: Ac nihil æque ela-
borauit: q; vt imitaretur chyrographum suum: Neq; cœ-
nauit vna: nisi vt in vno lecto assiderent: Neq; iter fecit:

nisi vt vehiculo anteirent: aut circa adequitarēt. Hæc Suetonius de Augusto. **C**Si ergo maternus auus nepotum curam ita eximiam diligentemq; gessit: vt ipse docuerit: vt apud se continue esse voluerit: quidnam tu pater agere debes! aliis ne filii curam tradere: ouem lupo cōmittere: filiū per diem: perq; noctem vagari sine fido custode id est te patre (vt facis) sinere!

CEx Plynio Auunculo. Titulo duodecimo.

Delphini iuncti agunt vera coniugia: pariunt ca-
tulos decimo mensæ æstiuo tempore: interdum
& binos nutriunt huberibus: sicut Balena: atq;
etiam gestant fetus infantia infirmos. Quin & adul-
tos diu comitantur magna erga partum charitate: Quin
& paruos semper aliquis grandior comitat. vt custos. Hæc
Plynius. libro nono Historiæ naturalis. **C**Sunt igitur homi-
ne prudentiores Delphini: Brutum animal rationali cau-
tius: pronefas: Delphini adultos filios diu comitatur ma-
gna erga illos charitate: & paruos semper aliquis grãdior
comitatur: vt custos/Homo autem ad dei imaginem figu-
ratus: liberos sine fido: immo etiam sine v. llo custode pas-
sim vagari sinit.

Delphini
in filios.

CEx Plynio Nepote Titulo decimotertio
CPlynius corneliæ Hispullæ suæ Salutem. Cupiam
neceffe est: vt fili⁹ tuus auo similis existat: iam cir-
cumspiciendus Rhetor est latinus: cuius scholæ
feueritas: pudor: in primis castitas constet. Adest enim ad-
olescenti nostro cū cæteris natura: fortuna: q; dotibus exi-
mia corporis pulchritudo. cui in hoc lubrico ætatis nō præ-
ceptor modo: sed custos etiam: Rectorq; quærendus est. p-
sinde fauētibus diis trade eum præceptorī: a quo mores pri-
mum: mox eloquentiam discat: quæ male sine moribus di-
scitur. Hæc ex illo libro tertio epistolarum.

Schola q;
lis.

Custos:
Præcep-
tor.

DE PARENTVM

**Parerum
mansue-
tudo.**

¶ C. Plyn⁹ iuniori suo salutē dicit. Castigabat quidam fili-
lium suum: q̄ paulo sumptuosius: Equos & canes emerit
Huic ego iuvene digressio: Heus tu nunq̄ ne fecisti: q̄ da pa-
tre corripī posset: Fecisti dico: num aut interdum facis: q̄d
filius tuus: Si repente pater ille tu filius pari grauitate re-
prehendaris: Num omnes hoīes aliquo errore ducuntur:
Num hic in illo sibi in hoc alius indulget: Hac tibi: admo-
nitus imodice seueritatis exemplo: amore mutuo scripsi:
Ne qm̄ tu quoq̄ filium tuū duri⁹: acerbiusq̄ tractares. Co-
gita & illum puerum esse: & te fuisse: Atq̄ ita hoc q̄ es pa-
ter vttere: vt memineris te hominē esse: & hominis patrē.
Hac ille libro octauo octauo octauo epistolarum.

¶ Ex Salomone in Prouerbiis. Titulo. XIII.

**Virga.
Seruus.**

Qui parcat virgē: odit filium: qui autē diligit illū
instanter erudit. Salomō in prouerbiis. ¶ C. Seru⁹
sapiēs dominabitur stultis filiis Idem.

Filius.

¶ Est ergo filiorum cura habenda: vt sint prudentes.

Filius.

¶ Filius sapiens laetificat patrem: Filius vero stultus mestiti-
tia est matris suae. Idem. ¶ Curandum igitur: vt Filius sa-
piens euadat.

**Pueri
stultitia.**

¶ Dolor patris Filius stultus. ¶ Itaq̄ diligens filii cura ha-
benda est: ne stultus fuerit.

Virga.

¶ Stultitia colligata est in corde pueri: & virga disciplinae
fugabit eam. Idem. ¶ Quocirca Filius virga emendetur.

Virga.

¶ Noli subtrahere a puero disciplinam: Si enim percussa-
ris eum virga: non morietur. Tu virga percutis eum &
animam eius de inferno liberabis. Idem. ¶ Sunt ergo caedē
di filii.

¶ Virga atq̄ correptio tribuit sapientiam. Idem. ¶ Corri-
pe igitur filium si peccauerit: Corripe inq̄ verberibus non
solum verbis: & erit optimus.

Ex Ecclesiastico. Titulo
Decimoquinto.

Filii tibi sunt: erudi illos: & curua illos a pueritia
eorum. Filia tibi sunt: serua corpus illarum.
Nec ostendas hylarem faciem tuam illis: trade fi-
liam: & grande opus feceris: & homini sensato da illā.

Vtilius est mori sine filiis: q̄ relinquere filios impios.
Curua filii ceruicem in iuuentute: & tonde latera eius
dum infans est.

Filio & mulieri: fratri & amico: non des potestatem su-
per te in vita tua: Nec dederis alii possessiōem tuā: ne for-
te poeniteat te: & depreceris pro illis. Melius est enim vt fi-
lii te rogent: q̄ te respicere in manus filiorum tuorum.

Ex paulo Apосто. Tru-
lo decimo sexto.

Os patres: nolite ad iracūdiā prouocare filios ve-
stros: sed educate illos in disciplina: & correptio-
ne domini: Paulus ad Ephesios.

Ex Lactantio. Titulo
Decimoseptimo.

Ira affectus nobis datus est: ad coercenda pecca-
ta eorum: quę sunt in nostra potestate. id est vt ar-
ctiore disciplina minor ætas ad probitatem: iusti-
tiamq; formetur. quę nisi metu cohibeatur: licentia pariet
audaciam: quę ad omne flagitium: & facinus euadet. Ma-
nus autem nostras supra minores semper habeamus: Hoc
est vt peccātes eos assiduīs verberib⁹ corrigamus: ne amo-
re inutili: & indulgentia nimia educetur ad malum: & ad
vitia nutriantur. Hęc lactantius libro sexto. Capite deci-
mono. Diuinarum institutionum.

Peccata non coercere: peccatum est. euadent enim ad
maius malum per impunitatem. Hic non cohibenda ira:
sed etiam si iacet: excitanda est. Idem in Libro de ira dei
Capite decimo octauo.

Filii
Filiae

Filii
plagæ

Potestas
rerum.

Educatio

Ira

Licentia
Plagæ

Indulgentia

Castiga-
tio pecca-
torum.

DE PARENTVM.

Ex Aurelio Augustino. Ti. xviii.

**Castigati-
lium.**

Dilecto filio in christo Fabiano Augustinus Episcopus salutem. Congratulor vna tecum quoniam te prolem nuper habere cognoui. Sed deprecor: ut dum tempus affuerit: castigare prolem non differat. Nam sicut fructus non inuenitur in arbore: in qua flos prius non apparuerit: sic & in senes viro: qui nisi a patre tempore adoleſcentiae in bono nutritus fuerit: tempore senectutis fructus bonorum operum non apparebunt. Castiga igitur quae debes dum iuues nescit. Vale.

Formidines.

Quid enim sibi volunt multimoda formidines: quae cohibendis paruulorum vanitatibus adhibent? Quid Pædagogus: quid magister: quid ferula: quid lora: quid virge: quid disciplina illa: qua scriptura sancta dicit: dilecti filii latera esse tundenda: ne crescat indomitus. Domari iam durus: aut vix possit: aut fortasse nec possit. Quid ergo agitur iis peccatis omnibus: nisi ut debellent imperitia: & praua cupiditas refrænet: cum quibus malis in hoc seculo viuimus? Augustinus de ci. dei. Libro ultimo. capite vigesimo secundo.

Ex Hieronymo. Titulo. decimonono.

**Magister
qualis**

Magister probae aetatis: & vitae: conditionisque est deligendus: ipse enim Elementorum ordo: & institutio preceptorum aliter de erudito: aliter de rustico ore profertur. Nec discat in tenero: quod ei postea dediscendum sit. Difficiliter raditur: quod rudes animi perbiberunt: Lanae conchyliis quis in pristinum colorem reuocet: Rudis testa diu & saporem retinet: & odorem: quo primum imbuta est. Graeca narrat historia Alexandrum potentissimum Regem: Orbis dominatorem: & in moribus & in incessu Leonidis paedagogi sui non potuisse carere vitiis: quibus adhuc paruulus fuit infestus: procliuus est enim malorum emulatio: & quorum virtutes assequi nequeas: cito imitaris vitia.

**Alexandri
vitia**

¶ Nutrix ipsa non sit temulenta: nō lasciuia: nō garrula.

Nutrix
Filiæ cult?

¶ Caue ne aures filiæ perfores: ne Cerusa / & purpurisso consecrata Christo ora depingas. Nec collū auro / & margaritis premas. Nec caput gemmis oneres: Nec capillum irruffes.

¶ Heli Sacerdos offendit deum ob vitia liberorum: Et quo modo inquires / peccata patrum filiis non redduntur: nec filiorum parentibus: sed anima / quæ peccauerit / ipsa morietur: Hoc de his dicit: qui possunt sapere: De quibus in euangelio scriptum est: Aetatem habet: loquatur per se. Qui autē paruulus est: & sapit vt paruulus: Donec ad annos sapientia / & pythagoreæ Litteræ / Y / eū perducāt ad biuuium: tam bona eius / q̄ mala parentibus imputantur.

Pctā patris.

¶ Postq̄ filia grandiufulca esse cœperit: pergat ad templum veri patris cum parentibus suis: Nunq̄ exeat foras: ne inueniant eam: qui circumueunt ciuitatem: ne percutiant / & vulnerent / & auferent spiritum pudicitia: & nudum in sanguine derelinquant. Surda fit ad Organa: Tibia / Lyra / Cithara / cur facta sint / nesciat. Nusq̄ absq̄ matre procedat in publicum. Basilicas Martyrum & ecclesias sine matre nō adeat: Nullus ei iuuenis: nullus cincinnatus arrideat.

Filiæ comes

¶ Discat lanam facere: tenere colum: ponere in gremio calathum: rotare fufum: stamīna pollice ducere: Spernat bombicum telas: sericum: vellera: & aurum in fila lentescens.

Filiæ artes.

¶ Talia vestimenta portet: quibus pellatur frigus: non quibus vestita corpora nudentur.

Vestes.

¶ Cibus eius holusculū sit / & similia: Caroq̄ & Pisciculi. Sic comedat: vt statim esuriat: vt statim post cibum possit legere / orare / & psallere. Domi filiam non relinuas: nesciat sine te posse viuere: & quū sola fuerit pertimescat. Non habeat virorum colloquia / & malartū Virgīnum contubernia: Iurare non discat: Mentiri sacrilegium putet. Hæc ex Hieronymo ad Athletam de institutione filia.

Cibus.

Filiæ comes

¶ Non est parū apud deum meriti / bene filios educare: Hæc

DE PARENTVM

Heli poena si Sacerdos offendit deum ob vitia liberorum. ergo ecōtra
rioplacatur deus virtutibus eorū: si permanferint in fide/
et charitate/& sanctitate: cum pudicitia. Hieronymus in
epistola ad Saluinam de morte Nebridii viri.

¶ Ex Isodoro. Titulo Vigesimo.

Sacerdotes

SAerdotes pro populorum iniquitate dānantur: si
eos/aut ignorantēs non erudiant: aut peccātes nō
arguant: testante domino propheta: Speculatorē

Episcopus.

dedi te domui Israel: Si nō fueris locutus vt se custodiat im
pius ab via sua: Ille iniquitate sua morietur: Sanguinem au
tem eius de manu tua requiram. Sic enim Heli Sacerdos pro
filiorum iniquitate damnatus est. Et licet eos delinquentes
admonuerit: nō tamē (vt oportebat) redarguit. Hæc Isido
r^o libro tertio de flagellis dei capite quadragesimosexto. de
disciplina Sacerdotis in his que delinquent.

Heli

Plaga.

¶ Nota igitur et tu pater: nisi. n. et admoneris/et castiga
ueris/punierisq; ex merito filios: Et tu sicuti Heli Sacerdos
a deo damnaberis.

¶ Ex Paulo Vergetio. Vigesimo primo.

**Nomen
Patria.**

TRia sunt in quibus bene consulere suis liberis parē
tes tenentur: Primū vt honestis illos nominibus
appellent. Alterum vt in egregijs vrbus eos sta
tuant: Nam amplitudo/splēdorq; patriæ plurimum valet.
Tertiu autē: vt bonis artibus liberos erudiant. Quibus præ
diti reb⁹ & obscura suæ gēris nomina/& humiles patrias at
tollere atq; illustrare cōsuerūt. Iacienda sunt igitur in tenel
la ætate Fundamenta bene viuendi: & formandus ad virtu
tē animus dū tenet est/ & facilis quālibet impressionem ad
mittere. Nam opes/gloria voluptas/fluxę res sunt: caduca.
Habitus autem fructusq; virtutum pstat integer: atq; æter
nus manet.

Arts.

**Opes.
Virtus.
Artes.**

¶ Parentes ceterisq; quib⁹ curæ erimus animaduertere de

bebūt: & in quas res natura proni / aptiq̄ fuerimus: eo potis-
simū studia nostra conferri.

¶ Iuuenū aetas prona est ad peccandum: ac nisi maiorum **Exempla.**
exemplis: auctoritateq̄ contineatur: facile semper in dete-
riora prolabitur.

¶ Pueri a mētendi vanitate deterrendi sunt: maxime q̄ a **Mentiri**
sueti mentiri / morem hūc viri seruant: quo nihil est turpi⁹: **Loqui**
pderit autem si admoneant parum loqui: & raro nisi iussos
dicere: in multo nanq̄ sermone est aliquid semp̄ quod rep- **sermo**
hendi possit. Prouidendū etiā ne fœdis atq̄ inhonestis ser-
monibus assuescant: nam vt est a poeta græco dictum: & ab
apostolo Paulo repetitum: **Corrūpunt bonos mores collo-**
quia mala.

¶ Curandū est: vt iuuenes q̄ maxime diu integri seruent: i- **Ven⁹**
matura nāq̄ ven⁹: & animi & corporis vires eneruat: quod
erit: si a choreis: ceterisq̄ huiusmodi ludis: & itē ab oī multes-
bri frequētia areant: aut si nihil de his rebus loquant: aut
audiāt: nec nisi his cōmittendi: quorū mores & vita omnis **Comites.**
pfecta sit. Adhibēdi ergo sunt comites: quorū monitis di-
scant: & imitatione proficiant.

¶ Ab vino pueri maxime sunt arcendi: cui⁹ nimis vsus & **Vinum**
valitudinī bonæ inimicus est: & recte ratiōis vsū magno
pere perturbat. Quā in re nequāq̄ mihi videt improbāda
Lacedæmonioꝝ ratio: qui ebrios seruos exhiberi in cōiuiis **Ebrii serui.**
suis curabant: non quidem vt eorū insulis sermonibus aut
fœdis actibus delectarent: sed vt adolescentib⁹ suis exēplo
ostenderent q̄ turpe esset temulentū videri. Sunt igif̄ (vt
ab annis teneris assuescant) ita potandi pueri: vt illis ma-
gis aqua temperetur q̄ vinum. **Potus**

¶ Ante oīa vero decet bene institutū adolescentē: rei diuī-
næ curā non negligere: eaq̄ opinione imbulabineunte etā **Religio.**
te: monendiq̄ ideo sunt non execrari diuīna: neq̄ **sacra no-**
mina irrisioni habere: neq̄ sponte facile **jurare.**

DE PARENTVM

- Admissio.** **Salutatio.** **¶** Inſtituēdi præterea quo pacto deceat admittere venientes: quo abeuntes dimittere. Vt oporteat verecunde ſalutare maiores: minores humãiter colligere: amicos beniuoloſa q̃ familiariter conuenire.
- Indulgētia Pupilli.** **¶** Vtq̃ Plato in Gorgia inquit. Nimia parentum indulgētia emollire atq̃ eneruare adoleſcentes conſueuit. Quod iſtis plerumq̃ manifeſtum eſt: qui ſub viduis matrib⁹ per delicias ſunt enutriti. Placet igitur (quę eſt apud quosdã gentium cõſuetudo) vt liberos ſuos: aut extra ciuitatē aut certe extra domũ apud cognatos: amicos ve educare curēt: q̃ in aliena domo vita ſolutiorem illis licentiam adimūt: & meliorib⁹ ſtudiis (quę liberalia dicimus) intentioreſ reddit.
- Educare extra.** **¶** Liberalia autem ſtudia vocamus: quę ſunt hoĩe libero digna. Ea ſunt quibus virtus & ſapientia: aut exercetur: aut colitur. Quibus corpus aut anim⁹ ad optima quęq̃ diſponitur: vnde honor & gloria hominib⁹ quarī ſolet. Oportet igit a prima infantia iſis intendere: & ad ſapientiã oĩ ſtudio conari. Nō enim erimus in ſenectute ſapiētes: niſi iuuenes bene ſapere cœperimus: q̃q̃ & oĩ ætate diſcendum eſt: niſi forte turpius aliquãdo eſt diſcere q̃ niſcire. Quod contra iudicauit Cato ille Porcię familię princeps: qui latinã literas prope ſenex: gręcã iam certe ſenex edidicit: nec credidit ſenĩ turpe diſcere quod eſſet pulchrum hominĩ ſcĩre.
- Discere Cato.** **¶** Socrates etiam tantus philoſophus iam ætate prouecta: ſiſtibus operam dedit: digitosq̃ ſuos magiſtro formandos commiſit.
- Socrates** **¶** Pueri bonis artibus ad bona/rectaq̃ ſtudia ſunt inducēdi nã alii quĩdem laude: & per ſpem honoris: alii munuſculis: blanditiisq̃ alliciendi. Minis alii flagitiisq̃ cogēdi erunt. At q̃ hæc quod omnia ita rite penſanda: rationeq̃ moderanda: vt in eodem ingenio viciffim hiſ artibus præceptores vtantur: & cauēdum vt neq̃ nimium illis faciles: neq̃ nimium ſeruati ſint. Nam vt nimia licētia bonam indolē ſoluūt: ita gra
- Blanditię Minę.**

uis & assidua castigatio ingenium eneruat: naturaque igni-
culos in pueris extinguit: qui dum timere omnia audere
nihil possunt. Fit ut pene semper errent dum in singulis rebus
errare se timeant. Itaque indulgenda sunt adolescentibus qua-
dam: neque omnia eorum peccata seuera sunt animaduersione pu-
nienda. Datum tamen est quibusdam munere dei singula-
ri: ut ipse per se rectam viam sine ullo duce & inire & tenere potu-
erint: Qualem in primis Hercule accepimus: quod Graeci tra-
dunt: & Latini post eos meminerunt. Is enim quum duas cerne-
ret vias: virtutis: alteram voluptatis: forte id aetatis agens:
quando de tota vita deliberatio sumenda est in solitudine
secessit: ibique multum ac diu secum cogitans virtutem tandem
reiecit voluptate complexus est.

Illud in primis animaduertendum: quod non modo maiora illa
praecepta: quae proecltoribus traduntur: sed & prima quo-
que artium elementa ab optimis praecceptoribus accipere conue-
nit: Quae ratione & Philippus Rex macedonum primas lit-
teras ab Aristotele discere Alexandrum voluit. Et veteres
Romani liberos suos scholae mancipantes in Vergilio pri-
mum erudiri curabant. Optima utriusque ratione: Nam quod teneris
mentibus insitum est: alte radices mittit: nec facile postea
diuelli vi vlla potest. Ergo si melioribus initio assueuerint
illos habebunt praecipuos: & veluti ducibus semper uten-
tur. Si vero errores vltimos imbiberint: his duplici tempore
opus erit: primum ut errores excutiant: deinde ut vera
praecepta condiscant. Quae ob rem Timotheus musicus suo
tempore illustis: a discipulis quidem qui nihil apud alios
profecissent: certam paciscebatur mercedem: ab his vero:
qui ex aliis quippiam edidicerant duplam exigebat.

Haec ex P. Vergerio: Memento igitur parens ipse pro li-
berorum commodis: ea diligentissime exequi: sic enim viri
quod optimum fieri poterunt:

Licentia
Sauitia.Herculis
Vig

Elementa

Philippus

Meliora
Errores

Timotheus.

DE PARENTVM

Ex Vergilio. Titulo vigesimo secundo.

Cura p̄ris **M**nis in Ascanio chari stat cura parentis.
Vergilius. libro primo Aeneidos.

Parētum exempla. **D**isce puer virtutē ex me: verūq; laborē:
Fortunam ex aliis. nunc te mea dextera bello
Defensum dabit: & magna inter prēmia ducet.
Tu facito mox quum matura adoleuerit aetas:

Sis memor: & te animo repetentem exempla tuorum
Et pater Aeneas: & auunculus excitet Hector.

Aeneas sunt verba ad Ascanium filiū li. xii. aenei. Vbi qdē
innuit filios a parētib⁹ virtutē & laborē optiaq; exēpla dī
Misimos scere oportere. **Ex luuenale Aquinati. Ti. XXIII.**

Scilicet expectas: vt tradat mater honestos:
Aut alios mores q̄ quos habet: vt tile porro
Filiolam turpi vetulae producere turpem.

Est ac luuenalis scribit Satyra sexta cōtra te matrē (q̄ cū
p̄ es) filiā tuīs morib⁹ docentē intēperatiā imodestia: im
pudicitia. Tua. n. praua exēpla inspiciēs illa & eadē & pe
sora sectabit. Nā (vt Cicero inqt): ea q̄ cū exēplo sūt licere
vidēt.

Auaritia patrum **R**es nulla minoris
Constabit patri q̄ filius.

Luuenalis satyra septima te patrē arguit paucissima filii
cōmodis ipēdētē. **Tua sigdē Auaritia filio obes: quotiescū**
q̄ illi vel libros emere te p̄gauerit: vti mltos aiaduerti. Vel
p̄ceptorī gratissim⁹ eē noluerit: q̄ maxia turba: et mihi saepe
experta.

Merces magistri.

Rara tamen merces: quē cognitione tribuni
Non egeat: sed vos sauas imponite leges:
Vt p̄ceptorī verborum regula constet:

DE PARENTVM

monstrant & tradunt filiis. Vnde si pater ludit: & filius quæ
uis puerulus etiã ludit. Est igitur cuiusque parenti conandum: vt
optima filiis documẽta optimaque exempla tradantur.

Matris exempla. **C**Expectes: vt non sit adultera largæ
Filia: quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito: nec tanto poterit contexere cursu:
Vt non ter decies respiret! Conscia matri
Virgo fuit: Caras nunc hac dictante puellas
Implet: & ad mœchos dat eisdem ferre cingdis.
Sic natura iubet: velocius: & citius nos

Exempla Corruptunt vitiorum exempla domestica: magnis
Cum subeant animos auctoribus.

CArguit Iuuenalis hic satyra decimaquarta matres illas:
quæ cõsciis etiã filiabus adulteria cõmittunt: siquidẽ & illæ si
miles euadere coguntur visis materni vitii exemplis. Itaque
optime quidẽ Seneca eplã septima inquit. Vnicũ exemplũ:
aut luxuria: aut avaritię multum mali facit.

Exemplũ **C**Nil dictu fœdum: visusque hæc limina rangat
Intra que puer est: procul hinc: procul inde puellæ

**Honesta pueri cer
nant.** Lenonum: & cantus pernoctantis parasiti.
Maxima debetur puero reuerentia: siquid
Turpe paras: nec tu pueri contempseris annos
Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.

Nam siquid dignum Censoris fecerit ira:
Quandoquidẽ & similem tibi se non corpore tantum

**Filiis pa
trizat.** Nec vultu dederit: morum quoque filius: & cum
Omnia deterius tua per vestigia peccet:
Corripies nimirum: & castigabis acerbo
Clamore: aut post hæc tabulas mutare parabis.

Vnde tibi frontem: libertatemque parentis:
Cum facias peiora senex: vacuumque cerebro
Iam pridem caput hoc ventosa cucurbita quærat?
CAdmonet Iuuenalis satyra decimaquarta. **Vbi puer est**

nil turpe dictu loquēdū: nil turpe visu agēdū sic. n. si forte loquēdo: agendove ille peccauerit vnq̄: liberius atq; audacius eū corripere & castigare pater potueris. at si te quoq; turpia loq; turpia agere cernet nequibis acerbē: nequibis libere & audacter illū arguere: Imitāndus igit̄ ē Cato ille senior: q̄ vt Plutarchus ait: ab verborum turpitudine præfere puero filio: sic rēperauit: quasi vestalibus virginibus arbutris locuturus esset: Nec cū eovnq̄ lauit.

Parērum
exempla.

☞ Hospite venturo cessabit nemo tuorum:

Verre pauimentum: nitidas ostende columnas:

Arida cum tōta descendat aranea tela.

Hic lauet argentum: vasa aspera tergeat alter:

Vox domini fremit instantis: virgamq; tenentis.

Catonis
sermo

Illud non agitas: vt sanctam filius omni

Aspiciat sine labe domum vitio carētē.

Parērum
cura

☞ Parēres arguit Iuuenalis Satyra decima quarta. Qui vbi amicus: vel hospes aliq; domū vētur⁹ est: illā purificare vasaq; oīa tergere iuber famulos. illud aut̄ minime agit: vt si li⁹ qdē domū ipsam idē parēt̄ familiā: ipm̄q; parētē. sāctos & pueros id est sine labe: sineq; vicio aspiciat. Id ergo curā dū maxie: Ne puero p̄sente nec dictu nec visu turpia fiāt vnq̄.

☞ Gratum est quod patriæ ciuem: populoq; dedisti:

Si facis: vt patriæ sit idoneus: vt ilis agris.

Vtilis & bellorum: & rebus pacis agendis.

Plurimum enim intererit: qbus artibus: & quibus hunc tu

Moribus instituas: Serpente ciconia pullos

Nutrit: & inuenta per deuia rura lacerta.

Illi eadem sumptis quærunt animalia pennis.

Sed leporē: aut capreā famulæ iouis: & generosē

In saltu venantur aues: tunc præda cubili

Ponitur: inde autem quum se matura leuabit

Progenies stimulantē fame: festinat ad illam

Q̄ primū p̄dā rupto gustauerit ouo.

☞ Ciconia. Aquilaq; exēplo edocet Iuuenalis satyra: xlii.

Filio virt⁹
def.

Ciconia
Aquila

plurimū interesse: gbus artib⁹: gbusve morib⁹ puer insti-
 tuat. Si. n. honestis artib⁹ probisq; morib⁹ imbuif: semper
 iisdē versabit. Rurs⁹ si immodestis & improbis eadē vsq; se-
 ctabit. exemploq; esse valent & Ciconia: & Aquila. hac em̄
 filios lepore vel capā nutrit: qua de re adulti filii eiusmodi
 quoq; aialia venundant. Illavero serpentib⁹ & lacertis edu-
 cat pullos suos: inde fit: vt illi et tali pda vescant. Phocili-
 dis ergo pceptū ē exequēdū: Dū tener ē gnatus generosos
 instrue mores. **¶** Ex claudiano Ti. xxiiii.

Ciconia
 Aquila

¶ etnā: cereri proles oprata virebat
 Vnica: nec tribuit sobolem lucina secundam

Filius te-
 ner Ceres

Fessaq; post primos haeserunt viscera part⁹.

Infœcunda quidem: sed cunctis altior ibat
 Matribus: & numeri dānū proserpina pensat.
 Hanc fouet. hanc sequitur. Vitulam non blandius ambit
 Torua parens pedib⁹ qua: nōdū proterit arua:
 Nec noua lunata: curauit cornua frontis.

Filię cura

¶ Claudianus primo volumine de raptu Proserpinæ scri-
 bit Cererē vnicā habuisse filiā proserpinā scilicet: quā qdē
 fugiter & cōtinue obseruabat: custodiebat: & sequebatur
 quocūq;. Haud egdē aliter & tu mater exēplo cereris filiā
 tuā obseruare: custodire & sequi debes. Nusq; sine te sede-
 at: vagetur aut sistat. Nam vt Ouidius ait:

Filię cura

Cogis adulteriū dando rēpusq; locumq;
 Quo nisi cōsilio est vsa puella tuo: Et alibi:
 Quos credis fidos effuge: tutus eris.

¶ Ex Horatio Ti. xxv.

patris cu-
 stodia

¶ Ed puerum ē ausus Romam portare docendum:
 Ipse mihi custos incorruptissim⁹: omnes
 Circum doctores aderat. quid multa: pudicum
 Qui primus virtutis honor seruauit ab omni
 Non solum facti: verum opprobrio quoq; turpi:
 Laus illi debetur: & a me gratia maior.

¶ Hęc de sui genitoris cura in eum scribit Horatius satyra

sera pri. lib. Quocirca & tu pater talis filii tui custos ybi
q̄ esto: qualé fuisse Horati⁹ patrē in ipsum hic asserit.

¶ Ex Mancinello Ti. xxvi.

Rammaticen puerum docti docuere latini:

Cura tui fuerat maxima namq; patri.

¶ Qui rector custosq; pius: Venusinus vt olim

Expulit omne nefas: contulit omne decus

¶ Verba sunt Calliopes Musa: ad Ant. Mancinellū de loā
nis chari parētis in eū cura maxima. At hic posita: vt & te
patrē idē agere in filios tuos admoneāt

¶ Qui sapit: is nihilum mage curat teste platonē:

¶ natum claris moribus instruere.

Incipiat iustro sinistro discere natus:

¶ nati maior sit tibi cura nihil.

Ignauum iussit plato quēlibet atq; malignum

Puniri: quo sit fortior: & melior,

¶ locuples. q; tu sis nobilis: atq; decorus:

Attamen insipiens: quid nisi cæcus eris:

¶ Istæ Inter Mancinelli disticha reperiuntur.

¶ Qui natos generant: laudandi: quiq; parentes:

Qui tamen erudiunt etiam: magis vsq; probandi,

Si tibi sit natus: doctori trade perito:

Perdocet indoctus: quæ dedoceantur oportet.

Assiduo pueros peccantes verbere cæde:

Corrige: nam prauos nimia indulgentia reddit,

Dilecti nati tundendum est corpus acerbe:

Ad mala nutritur: nimio cui parcis amore.

Erudit instanter natus: qui diligit: at qui

Illum odit: virgæ parcit: quæcunq; ferendo.

Sponte puer nolens studijs impendere curam:

Scire minis: ferulaq; pia & cogendus: acerbis.

Sæpius indociles: tardosq; monere momento:

Impetus: atq; minæ pueris: & verbera profunt.

C. lll.

Parētum
custodia.

Filius

Filius

Filius

Plagæ

Insipiens

Parentes

Doctor

Plagæ

Plagæ

Plagæ

Indocilis

Plagæ

DE PARENTVM

Hæc quidē in Mancinelli speculo de moribus habentur:
pro filiorum cuiusq; cura & diligentia excogitata.

Quæ vero sequuntur in sapphica eiusdem habentur

Filiorum Ode: vbi consulitur vxorem ducendam esse.

Quilibet vero superos adoret

S bono longe melior resulter:

Vt ille deq; vtilior parente

Progenies sit.

Cumq; sit natus sapiens parentū

Gloria: æternum dec⁹: & voluptas

Et deus prolem bene nutrienti

Premia reddat

Sint & hi multo magis efferendi

Qui suam recte sobolem parentes

Nutriunt: q̄ qui genuere solum:

Nec docuere:

Parentes
chari.

Catonis.

filius.

Sit cato nobis grauior sequend⁹:

Imbuat natum studiis honestis

ipse: Cum primum puer esse cœpit

Aptus eiusdem.

Filio coram (velut astitisset

Virgo vestalis) nihil impudice

Dixit: aut fecit Cato: Sic agendum

Confulo cunctis.

Themis-
toclis fi-
lius.

Aristidis

filius.

Et Themistoles docuit stupenda

Filiorum: rectum Sonipes gerebat.

Ex equo rectus iaciebat hastam

Fortiter audens,

Sic Aristides voluit doceri

Filium: quicquid reliqui sciebant.

Vnde virtutum cumulo coa: uos

Præstiti omnes.

Finis.

De parentum Cura in liberos: finis.

De Liberos erga parentes Obedientia: honore:
& pietate: p Ant. Mancinellum vel iternum.

Ex Quibus Auctoribus.

Pythagora. Titulus .i.	Iustino. Titu. xii.
Hierocle. Titul ^o . ii.	Herodoto. Titul ^o . xiii.
Platone. Titu. iii.	Plynio. Titu. xiiii.
Aristotele Titu. iiii.	Solino. Titu. xv.
Hieronymo. Titu. v.	Aulo Gellio. Tit. xvi.
P. Vergerio. Titu. vi.	Salomone. Tit. xvii.
Basilio. Titu. vii.	Ecclesiastico. Titu. xviii.
Q. Curtio. Ti. viii.	Paulo apostolo. Tit. xviiii.
Seneca. Tit. ix.	Matthæo euā. Tit. xx.
Diogene. Titu. x.	Vergilio. Titu. xxi.
Valerio. Titu. xi.	Mancinello. Titu. xxii.

Ex Pythagora in aureis versibus. Titulo primo.

Parētes
honoran
dos.

Parentes
nutriena
dos.

Parentes tuos honora: Et Cognatos claros hoies:
nutrire parentes decet. vexare: & contumeliam
in eos inferre non decet

Ex Hierocle super aureis Pythagore versibus Titu. ii.

In ceteris vero oib⁹ maxie parētes colemus: eorū
corpora curādo prompte: & libēter pecuniās sup
peditādo: iustū em: & rectū ē: vt ab illis comoditā
tē capiāt: quos genuerūt: & nutrierunt. Itaq; ne laboribus
neq; pecuniis p̄cere debem⁹: immo hęc oīa parētib⁹ liben
ter subiicere & subministrare. Nihil em reliquere decet: qđ
ad illorū curā: & quietē pertineat. Tantoq; id magis deco
rū: magisq; honestū fiet: q̄to laborios⁹ fuerit: & seruile. Nā
q; hęc letē facit: legē virtutis seruat: & naturę charitatē red
dit. Talis qđē esse debet: q; parentibus tribuēdus ē honor.

Ex Platone Titulo tertio.

Acere debent coram senibus iuniores: cedere illis
locum: atq; assurgere: Parentes colere. Socrates li
bro quarto de rep.

Juniores
luniorū
officia.

nam in dte
Rb f. 107. 108.